

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРУ
М. В. ГОГОЛЯ «ВІЙ»

Основними рисами мови ранніх творів Гоголя є їх народно-нарративна спрямованість, тобто свідомо орієнтована оповідь з багатством інтонацій розмовної мови, простою структурою речень, емоційно-забарвленою та типовою для мовлення лексикою. У своїй розповіді М. В. Гоголь використовує наявні художні засоби висловлювання (алегорії, епітети, порівняння), а й значно розвиває їх, створюючи багато нових і цілком оригінальних, невластивих звичайній мові слів. Автор свідомо прагне зберегти природність мови та український колорит. Кожне слово, кожна фраза у тексті повісті «Вій» значуща; істотними є будь-які деталі та подробиці – все підпорядковане створенню єдиного образу, розкриттю сюжету, і кожен стилістичний прийом має певну мету – донести в собі певне значення для відтворення яскравого колориту живої, оповідної мови.

Очевидно, що повість «Вій» будується не лише на сюжетному розгортанні подій та людських доль, а й на асоціативних зв'язках, що повторюються в символічних образах. Символіка повісті «Вій» пов'язана міжтекстовими відносинами з образами-символами інших творів, із символічними образами та мотивами, що склалися у світовій культурній традиції, у тому числі у християнстві та міфології.

Більшість імен у повісті «Вій» М. В. Гоголя символічно пов'язані з фольклорним, міфологічним началом. Наприклад, «Виу» – це страшний міфологічний слов'янський персонаж, який убиває поглядом. Зі слів самого автора, цей образ взято з міфології та народних переказів, що привертає увагу до анти- або не-християнської семантики або етимології особистих імен.

Богослов Халява – володар надзвичайно невідповідного для його статусу, для майбутньої професії прізвища, яке при цьому дуже точно відповідає його нахилам. Слово «халява» позначає легку наживу, для отримання якої не потрібно багато праці. І гоголівський герой-клептоман своєю поведінкою ніби доводить, що прізвище своє отримав заслужено: «*Everything which came within reach of his fingers he felt obliged to appropriate*» [1, с. 192]. Тобто, автор показує зв'язок між семантикою імені та внутрішнім змістом особистості. Інакше висловлюючись, імена можуть стати способом проникнення у внутрішній світ героїв, способом пізнання внутрішнього через зовнішнє.

Головного героя повісті звать Хомою Брутом, і ця обставина теж

заслуговує на увагу. Ім'я героя явно перегукується з ім'ям святого, одного з учнів Христа, який засумнівався у воскресінні вчителя – Хомою невірющим. Прізвище свого героя Гоголь також підібрав цілком навмисно: Брут у Стародавньому Римі – глава змови проти Юлія Цезаря. За переказами, одним із перших він завдав йому удару кинджалом. Цей очевидний зв'язок характеристик героя з семантикою його імені при перекладі необхідно враховувати і, по можливості, намагатися зберегти.

Разом з тим вважається, що, оскільки навіть читачі оригіналу не завжди розуміють значення того чи іншого імені, не можна звинувачувати і перекладача, якщо він не відобразить їх символічність. Проте, для гоголівського стилю дуже важливою є семантика імен – Гоголь має намір не вживати нейтральні, стилістично неясні, загальноприйняті імена. Кожне ім'я в циклі експресивне, має образність, включене до різних асоціативно-сміслових зв'язків і відносин, тому й значення подібних імен бажано довести до свідомості читача перекладу.

Література

1. Gogol N. The Mantle and Other Stories / tr, by C. Field. N.Y. : Frederick A. Stokes Co.; L. : T. Werner Laurie Ltd., 2011. 250 p.